

Origineel, imitatie, jatwerk

Gespreksgroep ckv

1. Lees de bijgevoegde teksten

Druk alleen deze pagina af en neem hem ingevuld mee naar de gespreksgroep.

Niet voorbereid = geen toegang!

2. Als voorbereiding op de gespreksgroep **origineel, imitatie, jatwerk** ga je je ook op internet voorbereiden.

 Zoek een voorbeeld van imitatie **in de kunst**.

 Zoek een voorbeeld van imitatie **in een andere sector**.

PLAK HIER JE VOORBEELDEN

Omschrijf de volgende begrippen:

plagiat

origineel(zn)

imitatie

Formuleer jouw antwoord op de vraag:

Wanneer is imitatie geoorloofd?

(Van onze redactie buitenland)# AMSTERDAM - Een modeshow in de rechtszaal is geen alledaags fenomeen. Maar in Parijs was het nodig om aan te tonen of het modehuis Yves Saint Laurent gelijk had met zijn claim dat de Amerikaanse ontwerper Ralph Lauren een jurk heeft gekopieerd die Yves Saint Laurent heeft ontworpen. Lauren verloor en moet 2,2 miljoen francs (rond 730.000 gulden) schadevergoeding betalen.#

De jurk waar het omgaat, is een lange zwarte 'smoking-jurk' die Yves Saint Laurent in 1970 creëerde en in 1992 met kleine wijzigingen opnam in zijn Rive Gauche-collectie van dure confectie. De jurk van Lauren werd verkocht in zijn eigen winkels voor tweeduizend gulden. Het enige verschil was dat Lauren zwarte knopen gebruikte in plaats van de gouden van Saint Laurent, de zakken wegliet en de revers wat smaller maakte.#

Nadat Saint Laurent de jurk van Lauren in het Franse tijdschrift Figaro Madame had gezien, eiste hij vijf miljoen franc schadevergoeding. Rechter Madeleine Cotelle van de handelskamer van de rechtbank in Parijs vond de 'Franse' jurk al direct veel mooier, toen beide modellen door mannequins voor haar werden geshowd. #

Volgens de Londense ontwerper Ben de Lisi gebeurt het vaker dat een modeontwerper zich door een ander laat 'inspireren'. "Maar de kunst is het zo te doen dat het iets van jezelf wordt." Meestal worden dergelijke zaken onderhands geregeld. Het was voor het eerst dat bekende modehuizen een geschil uitvochten voor de rechtbank.#

Maar ook directeur Pierre Bergé van het modehuis Saint Laurent kwam er niet zonder kleerscheuren af. Hij had Lauren vorige maand ronduit van diefstal beschuldigd. En dat nog wel in hét Amerikaanse modetijdschrift Women Wear Daily. Dit ging ook de Franse rechter te ver. Bergé moet op zijn beurt vijfhonderdduizend francs aan Lauren betalen.

Beeld & Voorbeeld (Boijmans Van Beuningen)

Sinds de zestiende eeuw is een lange traditie ontstaan van kunst die naar kunst verwijst. In de zestiende en zeventiende eeuw werd het imiteren van voorbeelden - dat 'imitatio' genoemd werd - positief gewaardeerd. Tijdens de Romantiek veranderde dat: men vond toen vooral dat een kunstenaar origineel moest zijn. In onze tijd staat het begrip 'originaliteit' echter ter discussie en is het fenomeen van het citeren en imiteren opnieuw zeer actueel.

Links:
Scorel, Jan van
De H. Sebastiaan, 1542
Olieverf op paneel, 155
x 115 cm

Rechts:
Michelangelo
Het Laatste Oordeel
(detail), 1534-1541
Sixtijnse kapel, Rome

Hoe snel Michelangelo's *Laatste Oordeel* ook ten noorden van de Alpen bekend werd, blijkt uit dit schilderij van Jan van Scorel. In 1542, één jaar nadat Michelangelo zijn fresco in de Sixtijnse kapel in Rome had voltooid, koos Van Scorel een figuur uit het *Laatste Oordeel* als protagonist voor zijn schilderij van de H. Sebastiaan.

Jan van Scorel, die in 1524 uit Rome terugkeerde, kan het fresco niet zelf hebben gezien en moet Michelangelo's meesterwerk gekend hebben uit kopieën.

De figuur, die voor de Sebastiaan model stond, bevindt zich op het fresco uiterst links, iets onder het midden. Het is een gelukzalige, die door een engel aan de polsen de hemel in wordt getild. Op het schilderij van Van Scorel wachtte hem als martelaar echter een heel wat minder aangenaam lot.

Links boven:
Picasso, Pablo
Le Déjeuner sur l'Herbe, 1962
Kleurenlino, 535 x 645 mm

Rechts boven:
Manet, Edouard
Le Déjeuner sur l'Herbe, 1863
Musée d'Orsay,
Parijs

Onder:
Raimondi,
Marcantonio
Het oordeel van Paris, 1510-1511
Gravure, 296 x 440 mm

Picasso, Pablo
Le Déjeuner sur l'Herbe, 1962
Kleurenlino, 535 x 645 mm

In 1863 gaf Edouard Manet in *Le Déjeuner sur l'Herbe* een eigentijdse bewerking van het rechter deel van de prent van het *Oordeel van Paris* van Marcantonio Raimondi. Bijna een eeuw later koos Picasso Manets schilderij als uitgangspunt voor een serie werken. Variërend in voorstelling en techniek, maakte hij in een periode van amper twee jaar 27 schilderijen, 6 lino's en zo'n 140 tekeningen naar Manets beroemde schilderij.

In deze krachtige kleurenlino zijn het vrouwelijk naakt en de geklede heer met wandelstok in profiel op de voorgrond geplaatst. De andere geklede figuur bevindt zich met het badend naakt op het tweede plan. In verband met de druktechniek is de voorstelling vergeleken met Manets schilderij spiegelbeeldig.

Hieronder nog wat 'kopieën'

Links:
Duchamp, Marcel
L.H.O.O.Q., 1919-1940
Collotypie, 194 x 122
mm

Rechts:
Vinci, Leonardo da
Mona Lisa, 1503-1506
Musée du Louvre, Parijs

In zijn aanval op de 'eeuwige' waarden van de westerse beschaving was Duchamp het meest rigoureuus. In dit werk is de beroemde *Mona Lisa* van Leonardo da Vinci doelwit. Door Duchamps iconoclastische daad gaat de raadselachtige glimlach van 'la Joconde' nu schuil achter een snor en een sik. In de marge zijn de letters L.H.O.O.Q. aangebracht, wat - uitgesproken op zijn Frans - zo iets als 'zij is geil' betekent.

De hier gereproduceerde versie dateert uit 1940 toen Duchamp voor zijn *Boîte-en-valise* een facsimile vervaardigde van zijn 'ready made rectifié' uit 1919. Duchamp ging hierbij zorgvuldig te werk. Met behulp van sjablonen zijn kleuren, snor en sik handmatig aangebracht. De helder blauwe lucht van het origineel heeft daarbij plaatsgemaakt voor een vaal bruin-groen.

Links:
Scholte, Rob
On the Origin of Species,
1988
Acryl op doek, 150 x 150 cm

Rechts:
Chardin, Jean Baptiste
Siméon
Le singe peintre
Musée des Beaux-Arts,
Chartres

Mag het ontlenen zo ver gaan dat een voorstelling vrijwel geheel wordt overgenomen? [Rob Scholte](#) vindt van wel, zoals ook blijkt uit zijn versie van Chardins schilderende aap. Op een dialoog met een collega-schilder is Scholte niet uit. Het maakt voor hem weinig verschil of zijn voorbeelden afkomstig zijn uit de wereld van de kunst of de media. De beelden hebben in zijn ogen maar één herkomst; het zijn allemaal plaatjes uit zijn knipselarchief.

Scholte, Rob (1958)

Rob Scholte wil geen kunstenaar zijn die in het isolement van zijn atelier diepdoorvoelde, sterk persoonlijke expressie pleegt. In zijn ogen moet de kunst een boodschap overbrengen. Dat kan zij alleen als zij gebruik maakt van de beeldtaal, zoals die overal om ons heen is. In dit bombardement van beelden geldt ook het onderscheid tussen kunst en kitsch niet meer. Maar Scholtes schilderijen zijn meer dan alleen visuele grapjes; vaak bezitten zij een dubbele of driedubbele bodem.

Scholtes succes begon aan het eind van de jaren '80. Zijn grootste opdracht tot nu toe was de beschildering van de Oranjezaal in de replica van het Huis ten Bosch in Japan. Door een bomaanslag eind 1994 raakte hij zwaar gewond.

kopie

U kijkt naar een kopie. Jawel, het origineel staat ergens op een webserver. Geeft niet, want de kopie is net zo goed als het origineel, althans meestal. Hm, dit roept vragen op. Wat is een origineel? Tja, de meeste noten beginnen als een kopie van de vorige, een combinatie van *Save As* en *Copy & Paste*.

De file op de webserver is ook maar een kopie, ooit met een upload erop gezet vanaf mijn laptop. Staat het origineel dan op die laptop? Hm, dat hangt er ook maar weer vanaf. Het origineel van oude noten is verloren gegaan, tijdens een eerste computer crash. De noten zijn sindsdien geënt op een backup, althans een kopie van de backup, teruggezet op de laptop. En die backup is per definitie al een kopie. Na de tweede computer crash zijn de noten gebaseerd op een kopie van de files op de webserver, wat al kopiën waren. O jee, o jee, nu wordt het ingewikkeld.

Van sommige noten zijn nog wel originelen, krabbels van potlood op papier. Zijn dat

werkelijk de echte originelen? Hm, die krabbels zijn meestal kopiën van ideeën die al een tijdje in mijn kop rond zongen. In hoeverre die ideeën origineel zijn weet ik niet. Waarschijnlijk zijn het deels kopiën van andermans woorden, eigen ervaringen en interpretaties.

Niet dat het iets uitmaakt. Zelf ben ik ook niet helemaal origineel meer. Het lichaam vernieuwt zich om de zoveel maanden. Schrijver dezes, inclusief zijn geheugen is een kopie van die van een paar maanden geleden. En ook u lezer, bent niet origineel meer.

Er rest mij dus slechts de conclusie dat de originaliteit compleet verloren is gegaan. Er is geen origineel, althans niet meer. U bent een kopie, kijkt naar een kopie, geschreven door een kopie van de zoveelste graad.

De discussie over klonen is wat verstomd in Nederland. Hm, niet zo vreemd. Kennelijk staan de kopiën van nu er anders tegenover dan die van een paar jaar geleden.

Henk Jan

Nootenboom

Meegeren, Henricus Antonius (Han) van

(1889-1947) Nederlands schilder en tekenaar. Vervaardigde aanvankelijk portretten en tekeningen van dieren. Werd bekend door een reeks vervalsingen van Johannes Vermeer, Gerard Terborch de Jonge en Pieter de Hooch, o.a. De Emmaüsgangers dat in 1937 door Museum Boymans te Rotterdam als een werk van Vermeer werd aangekocht. In juli 1945 maakte Van Meegeren zijn vervalsingen bekend; hij werd gearresteerd en veroordeeld tot gevangenisstraf. In de gevangenis maakte hij nog een stuk in de trant van Vermeer: Christus onder de leraars .